

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ АКЦІОНЕРІВ

Досліджено переваги та недоліки акціонерних товариств порівняно з іншими суб'єктами господарювання. Встановлено проблему задоволення інформаційних потреб акціонерів, на основі чого визначено склад необхідної інформації та можливість її формування за допомогою бухгалтерського обліку. Обґрунтовано актуальність удосконалення системи синтетичного та аналітичного обліку, а також внутрішньої звітності як інструментів врегулювання відносин між акціонерами та менеджерами в процесі управління товариством

Постановка проблеми. Корпоративні відносини на сьогодні відіграють вагомий роль у розвитку вітчизняного та світового господарства, акціонерні товариства є найпоширенішою організаційно-правовою формою великого бізнесу. Найбільший інтерес до стану справ на акціонерних товариствах проявляють акціонери, оскільки мета діяльності будь-якого акціонерного товариства в класичній теорії прав власності полягає у максимізації добробуту акціонерів, що передбачено Принципами корпоративного управління [10]. Але менеджери акціонерних товариств не завжди діють на користь акціонерів та не завжди сприяють зростанню ринкової вартості підприємства. "Існують ситуації, коли керівники, відчуваючи свою безкарність, прагнуть максимально задовольнити свої інтереси в збиток інтересів компанії і акціонерів" [8, с. 3]. В акціонерних товариствах існує конфлікт розподілу створеної додаткової вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитком теорії і практики корпоративного управління займаються такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Р.С. Кравченко [8], О.І. Пилипенко [10], О.В. Тарасова [11], Я.І. Функ, В.А. Михальченко, В.В. Хвалей [1], В.Ф. Яковлев [14].

Мета дослідження. На основі визначення переваг та недоліків корпоративного управління визначити можливості та навести перспективи щодо удосконалення забезпечення акціонерів необхідною інформацією, що формується за допомогою бухгалтерського обліку.

Викладення основного матеріалу дослідження. Найбільшою небезпекою сучасного управління акціонерними товариствами є відсутність інформації, необхідної для ухвалення рішень. Для того, що визначитися зі складом інформації, якої потребують акціонери слід розглянути переваги та недоліки акціонерних товариств. Тарасова О.В. зазначає "Залучення фінансових інвестицій шляхом випуску та розміщення акцій має низку істотних переваг перед іншими способами фінансування потреб підприємства: короткостроковим та довгостроковим банківським кредитуванням, запозиченнями через випуск та розміщення облігацій, отриманням товарних кредитів шляхом випуски векселів, наданням тимчасової (поворотної) фінансової допомоги тощо" [11, с. 42]. Існує ряд основних причин, що викликають необхідність об'єднання капіталів в сучасній економіці у вигляді акціонерного капіталу (табл. 1).

Таблиця 1. Переваги акціонерних товариств над іншими суб'єктами господарювання*

№ з/п	Переваги	Характеристика
1	Можливість концентрації капіталу	Акціонерні товариства зосереджують найбільш крупні товарні і грошові капітали, є організацією сучасного великого виробництва, розподілу і споживання суспільного продукту як сукупності вироблюваних матеріальних благ і послуг, за допомогою такого об'єднання капіталу можна зменшити вплив конкуренції і зміцнити становище на ринку, не вимагає повернення капіталу у визначені сторонами строки, тобто капітал має безповоротний характер, не передбачає фіксованої плати за користування капіталом – заздалегідь встановлених відсотків, обов'язку щодо виплати дивідендів (крім привілейованих акцій)
2	Сприяє збільшенню підприємницької активності і припливу капіталу в економіку	Особи, які ніколи б індивідуально не використали свої капітали у сфері господарської діяльності і не піддавали себе ризику повної майнової відповідальності, часто вкладають кошти в майно акціонерних товариств. Акціонерні товариства є найважливішою економічною структурою з акумуляції приватних фінансових ресурсів, забезпечують науково-технічний прогрес у багатьох сферах діяльності, визначають зростання виробництва і добробуту в сучасному суспільстві; підвищується їх значущість для економіки даної країни або низки країн, що впливає на оподаткування, режими сприяння, отримання державних замовлень і т.д.
3	Акціонерні товариства дозволяють обмежити ризик втрати капіталу	Одна і та ж особа, будучи учасником декількох акціонерних товариств, невдачу в одному може цілком компенсувати прибутком в іншому. Фактично, залучення акціонерного капіталу не тягне за собою, на відміну від інших способів здійснення запозичень, ніяких майнових зобов'язань з боку товариства перед його акціонерами, крім обов'язку виплати акціонерам дивідендів, у разі прийняття рішення щодо їх нарахування та сплати і повернення коштів або майна власнику корпоративних прав, у разі повної і кінцевої ліквідації акціонерного товариства як юридичної особи
4	Діяльність акціонерного товариства практично не залежить від долі його учасників	Внаслідок чого воно більш довговічно в порівнянні з іншими підприємницькими об'єднаннями, за винятком акціонерних товариств – учасників господарських груп
5	Акціонерне товариство є ідеальною формою участі великої кількості осіб в господарській діяльності	Акціонерне товариство діє успішно, вигода від його діяльності задовольняє значну частину членів соціуму, у них зайнята велика частка найманої праці суспільства, розширюються можливості для підвищення оплати праці найманого персоналу; розширюється коло соціальних пілг зайнятим в акціонерному товаристві
6	Акціонерні товариства відкриті громадськості	Акціонерні товариства зобов'язані публікувати баланси, звіти фінансові результати, перевірені незалежним аудитором, що дає можливість застерегти від можливих зловживань
7	Дозволяє мажоритарному акціонеру забезпечувати контроль над більшими обсягами сукупного акціонерного капіталу	Залежно від ступеня розпорошення акцій між власниками та відповідності ринкової ціни його акцій рівню «справедливої» капіталізації підприємства, існує можливість встановлення корпоративного контролю над його діяльністю за допомогою більшого чи меншого відсотку акцій. Це може бути як 50% статутного капіталу плюс одна акція, так і інший, значно менший відсоток володіння корпоративними правами

*Розроблено на основі [1, 4, 11].

У ринкових умовах на формування сприятливого інвестиційного клімату і зміцнення економіки країни суттєво впливає рівень розвитку законодавства в частині забезпечення прав акціонерів на інформацію. У сучасному суспільстві інформація відіграє вирішальну роль, а інформаційні ресурси стають в один ряд з найважливішими ресурсами держави – природними, трудовими, фінансовими і іншими, складовими його потенціалу [8, с. 6]. Особливо складним та проблемним питанням в даний час є питання про права дрібних акціонерів та їх взаємодія з власниками великих пакетів акцій, адже розосередження власності означає для акціонерів не можливість участі у визначенні корпоративної політики. Призначені менеджери керують підприємством, а акціонери слідуєть за рішеннями менеджерів. Щоб управління роботою акціонерного товариства було найбільш ефективним, на наш погляд, право голосу в управлінні акціонерним товариством повинні мати і менеджери, і акціонери, і рада директорів, а для цього необхідний широкий спектр інформації.

Однією з головних причин зловживань є закриття або надання менеджерами недостовірної інформації акціонерам, суспільству і державі. Поділяємо точку зору Р.С. Кравченко, що “Інформаційна прозорість ринку цінних паперів виступає як одна з основних гарантій прав інвесторів” [8, с. 4]. Дж. Дайн виділяє чотири види порушень фундаментальних обов’язків директорів, характерних для права Англії: 1) незаконне заволодіння власністю компанії; 2) конфлікт між особистими інтересами директора і його обов’язками діяти на користь компанії; 3) використання наданих директорові владних повноважень для неналежних цілей; 4) здійснення дій, що приводять до “виходу компанії за рамки її правоздатності” [15]. Отже, без отримання акціонерами інформації про повну і чітку картину роботи акціонерного товариства в стислі терміни і при мінімальних матеріальних витратах, здійснення інших прав акціонерами може виявитися досить ускладненим або просто неможливим. Розглянемо склад інформації, що може бути необхідною для акціонерів (табл. 2).

Таблиця 2. Склад інформації,

необхідної акціонерам, та можливість її отримання з даних бухгалтерського обліку

Вид інформації	Складові інформації	Характеристика інформації	Первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку та бухгалтерська звітність для отримання інформації
1	2	3	4
Економічна інформація	Життєвий цикл бізнесу	Виведення товару на ринок, збільшення обсягу продажів нового товару, зниження темпів зростання обсягів збуту товару, різке падіння збуту та виведення товару з ринку	Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 23, 90, 70, звіт про фінансові результати, баланс, внутрішня звітність
	Життєвий цикл основної номенклатури продукції	Її рентабельність, конкурентоспроможність та тривалість операційного циклу	Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 23, 90, 70, звіт про фінансові результати, баланс, внутрішня звітність
	Стратегія фінансово-господарського розвитку	Мета і завдання економічного розвитку підприємства на довгострокову перспективу, напрямки інвестицій, які будуть надані, тактичні підходи до вирішення стратегічних завдань	Фінансова звітність, внутрішня звітність та ін.
	Забезпеченість обіговими коштами та наявність внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування	Структура джерел фінансування, їх відсоткове співвідношення, терміни погашення заборгованостей, умови залучення позикових коштів в обіг підприємства, політика залучення іноземних інвестицій	Фінансова звітність, внутрішня звітність та ін.
	Структура капітальних вкладень у розвиток підприємства	Співвідношення активної та пасивної частин	Фінансова звітність, внутрішня звітність, реєстри бухгалтерського обліку
	Відтворювальна структура капітальних вкладень	Співвідношення між вкладеннями в нове будівництво, у розширення діючих потужностей, технічне переозброєння та реконструкцію. Ці аспекти діяльності характеризують перспективи розвитку та стабільності підприємства	Баланс, примітки до річної фінансової звітності інші форми фінансової звітності, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, внутрішня звітність
	Структура формування фінансових результатів	Операційні витрати, операційна, звичайна та надзвичайна діяльність, наявність економічного збитку та джерела його відтворення	Звіт про фінансові результати, баланс, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, внутрішня звітність

Продовження табл. 2

1	2	3	4
	Ресурси та їх використання	Трудові, матеріальні, енергетичні ресурси, устаткування, наявність технічно обґрунтованих норм, нормативів, лімітів використання ресурсів та їх дотримання	Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 23, 90, 66, 10 та ін, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Вплив темпів інфляційних процесів в країні на виробництво	Стан інфляції, порядок обліку курсових різниць	Реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність щодо уцінки та дооцінки, курсових різниць, внутрішня звітність
	Відносини з податковою системою, наявність пільг та умови їх одержання, державне фінансування	Загальний рівень сформованої економічної ситуації на підприємстві, можливість залучення коштів безповоротного цільового фінансування, види сплачуваних податків та рівень податкового навантаження	Первинні документи, Баланс, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 64, 65, 48, внутрішня звітність, податкова звітність
	Наявність проектів інвестування	Ведення обліку інвестиційних коштів і контроль їх використання	Реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 14, 15, 35, первинні документи, Баланс, Примітки до річної фінансової звітності інші форми фінансової та внутрішньої звітності
Технологічна (технічна) інформація	Розвиток і використання власного науково-технічного потенціалу	Наявність кадрів, матеріальних, фінансових, інформаційних та інших ресурсів, необхідних для створення і реалізації досягнень НТП; науково-технічні пріоритети держави, реформування науково-технічного потенціалу у відповідності з державною науково-технічною політикою, наявність інженерних та організаційно-економічних рішень подальшого розвитку виробництва нової та модифікації продукції, що випускається, наявність конкурентоспроможного товару	Фінансова звітність, реєстри обліку, внутрішня звітність
	Наявність технічного оснащення функцій управління та ефективної системи інформаційного забезпечення підприємства	За всіма необхідними для підприємства напрямками, інвестиційна привабливість підприємства з точки зору підвищення організаційно-технічного рівня виробництва, наявність земельних площ, наявність і потужність транспортних зв'язків, телекомунікаційної мережі	Баланс, Примітки до річної фінансової звітності, реєстри обліку та внутрішня звітність

Продовження табл. 2

1	2	3	4
	Стан зношеності основних засобів, наявність та рівень використання виробничих потужностей	Амортизаційна політика підприємства, доцільність зміни норм амортизації основних засобів, можливість повного використання потужностей за рахунок збільшення чисельності робітників	Примітки до річної фінансової звітності, Баланс інші форми фінансової звітності, реєстри бухгалтерського обліку
	Доцільність зміни складу основних фондів підприємства	Технічне переоснащення, удосконалення технології виробництва, механізація та автоматизація виробничих процесів, побудова нових та розширення діючих виробничих площ тощо	Баланс, Примітки до річної фінансової звітності, реєстри обліку та внутрішня звітність
	Наявність бізнес-планів на пріоритетні напрямки розвитку виробництва	Інноваційна політика держави стосовно нових технологій, видів послуг, продукції та нових організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, фінансового та іншого характеру, впровадження нових технологій, устаткування, конкурентоспроможних виробів	Баланс, Примітки до річної фінансової звітності, реєстри обліку та внутрішня звітність
Організаційна інформація	Форма власності та організаційно-правова структура підприємства	Визначає ступінь участі стратегічних інвесторів в управлінні підприємством, захист прав майнової та інтелектуальної власності	Примітки до річної фінансової звітності, інші форми фінансово та внутрішньої звітності
	Галузь, тип виробництва, галузеві особливості	Визначають вид діяльності та зумовлюють технологічно-організаційні умови роботи, обсяг виробництва, номенклатуру продукції, використання виробничих потужностей, раціональність виробничо-збутової логістики та виробничо-фінансового менеджменту, рівень наднормативних залишків незавершеного виробництва, виробничих запасів, готової продукції, незавершеного будівництва, наявність уповільнення обігу коштів	Реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Ступінь державного контролю за діяльністю підприємства	Наявність державного замовлення та обсяг попиту на продукцію, наявність галузевих та регіональних планів організаційно-технічного розвитку	Реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, внутрішня звітність

Продовження табл. 2

1	2	3	4
	Склад основних дебіторів, кредиторів та інвесторів, замовників і постачальників	Умови постачання, збуту продукції та можливості самостійних дій з питань ціноутворення, наявність і наміри конкурентів	Регістри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 36, 37, 63, 68, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Наявність сформованих міжгосподарських зв'язків та ступінь міжнародних зв'язків і участі підприємства в міжнародному бізнесі, наявність господарських та географічних сегментів	Характер ділового партнерства, рівень платіжної дисципліни та ділової активності, наявність та рівень розвитку внутрішньої виробничої інфраструктури підприємства, наявність регіональних сегментів та сегментів за межами України, перспективи розвитку спільного виробництва із зарубіжними партнерами та привабливість до співпраці – дешева праця, сировинні ресурси або більш досконалі технології	Регістри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Темпи розширення господарської діяльності	Швидкі, повільні, скорочення, неконтрольовані, стабільність стану економіки, фінансової системи, виробництва, цін на виробничі ресурси	Регістри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, внутрішня звітність
Політична інформація	Прозорість, демократичність, підконтрольність, корумпованість підприємства	Рівень ділової та соціально-політичної репутації у вітчизняному та світовому бізнесі	Фінансова звітність
	Політика зниження ризику з діловими партнерами	Наявність зовнішньоекономічних відносин підприємства, одержання кредитів від своїх зарубіжних партнерів, більша чисельність ділових партнерів: постачальників ресурсів, покупців продукції, послуг; при найменшій частці в бізнесі значних партнерів	Регістри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Наявність виробничих підрозділів за межами України, які утримуються за кошти підприємства	Політична та соціальна стабільність суспільства, державна політика стимулювання експорту,	Регістри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 68, 31 тощо, фінансова звітність, внутрішня звітність

Продовження табл. 2

1	2	3	4
Правова інформація	Наявність та використання можливостей самостійного планування діяльності підприємства	Визначення перспективи його розвитку виходячи з попиту на виробничу продукцію, роботи, послуги та з необхідності забезпечення виробничого та соціального розвитку підприємства, підвищення доходів, наявність самостійного або на договірній основі ціноутворення на продукцію підприємства	Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 23, 28, 70, 90 тощо, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Наявність забезпечення державою пільгових умов впровадження прогресивних технологій	Створення нових робочих місць, використання праці громадян, що потребують соціального захисту	Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 23, 91, 92, 66, 65 тощо, фінансова звітність, внутрішня звітність
Соціальна інформація	Кадровий потенціал та його віковий склад	Рівень кваліфікації менеджерів, бухгалтерських кадрів, економічного ризику та ініціативності керівників підприємства, система та дієвість механізму матеріального та морального заохочення до ефективної роботи працівників підприємства і матеріальної відповідальності за коло обов'язків, що виконуються, тощо, наявність системи підготовки кваліфікованих робітників, спеціалістів, підвищення їх економічного та професійного рівня у власних навчальних закладах або за угодами з іншими державними органами освіти	Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 23, 91, 92, 66, 65 тощо, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Наявність внутрішньої соціальної інфраструктури виробництва	Поліпшення умов праці, відпочинку та побуту, порядок надання соціальних пільг, участь в управлінні підприємством	Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках 23, 91, 92, 66, 65 тощо, фінансова звітність, внутрішня звітність
Екологічна інформація	Наявність джерел забруднення навколишнього середовища	Наявність токсичних відходів, очищувальних споруд, природоохоронних служб, плата за використання природних ресурсів, пільгове кредитування та оподаткування природоохоронної діяльності, державне стимулювання економії природних ресурсів, енергозбереження, переробки та утилізації відходів виробництва	Реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, внутрішня звітність
	Розробка та впровадження технологічних процесів	Природні ресурси та географічне положення країни, забезпечення енергозбереження, економії природних ресурсів та зниження негативної дії на навколишнє середовище	Реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, внутрішня звітність

Побудовано на основі [7]

На підставі наведеної таблиці щодо інтересів акціонерів до діяльності акціонерного товариства можна зробити висновок, що практично вся інформація різних видів формується за допомогою бухгалтерського обліку. Інша справа, чи вся інформація надається сьогодні на розгляд акціонерам, чи є у акціонерів відповідні вимоги та запити до менеджерів акціонерних товариств надавати таку інформацію.

З наведеного вище бачимо, що у акціонерів існують різноманітні потреби в інформації про діяльність товариства, в яке вони інвестували свій капітал. В даній ситуації виникає питання, чи можуть акціонери мати доступ до такої інформації і якщо так, то яким чином вона повинна бути представлена. Зовнішнім користувачам згідно чинного вітчизняного законодавства надається фінансова звітність, а внутрішні користувачі мають право отримувати не лише фінансову звітність, а внутрішню управлінську звітність. Основним завданням внутрішньої звітності є найповніше задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів. Вважаємо, що для акціонерів інформації, що розкривається у фінансовій звітності, недостатньо. З перерахованих в табл. 2 джерел інформації бачимо, що для акціонерів для отримання певних видів інформації необхідна не лише фінансова звітність, а й інколи реєстри як синтетичного, так і аналітичного обліку, а є випадки де акціонери повинні звернути увагу і на первинні документи, особливо якщо на підприємстві відбуваються досить суттєві, що займають значну питому вагу, господарські операції. Адже можливі різні шахрайські дії працівників підприємства та різні негативні тенденції в розвитку акціонерного товариства, які суто на підставі фінансової звітності виявити не можливо.

Процитуємо для підтвердження нашої думки В.А. Галаганова "В результаті протистояння між працею і капіталом, властиве ранньому капіталізму, набуло форми протистояння між бідними і багатими членами суспільства, що виражається через розміри капіталу, що є у них, причому що як знаходиться в особистій власності, так і не належить їм особисто, але що знаходиться під їх контролем. Останнє – це нова грань даної суперечності, що привноситься акціонерними товариствами. Формально багатий член суспільства може мати особистий капітал, не на багато більший, ніж у бідного, але реально він має право розпоряджатися величезними загальними капіталами, які особисто йому не належать. Службове положення багатого члена суспільства дозволяє, йому отримувати додаткові переваги, які роблять його індивідуальне життя (включаючи сім'ю і тому подібне) набагато багатше в усіх відношеннях" [4, с. 22]. Недоліки в роботі акціонерних товариства зумовлені наступними причинами: небажанням допускати до участі в управлінні справами товариства третіх осіб, непрозорістю діяльності багатьох компаній, побоюванням того, що конкуренти зможуть здійснювати недружне придбання корпоративних прав на відкритому фондовому ринку з метою поглинання тих чи інших компаній шляхом розширення участі в акціонерному капіталі; власники вітчизняних промислово-фінансових груп поки що неохоче йдуть на залучення сторонніх акціонерів, оскільки не поспішають ділитися з кимось корпоративними правами та владою, що забезпечує вирішальний контроль над підприємствами, що входять до складу таких груп; внутрішня природа акціонерного товариства недостатньо досконала: у ній присутні ряд елементів, що дозволяють недобросовісним особам використовувати ці економічні структури з метою обману акціонерів; недоліки правової конструкції "акціонерне товариство" зумовлені необхідністю зміни психології людини; проблема взаємовідносин акціонерів, як співвласників акціонерного товариства, та його виконавчого органу управління. Зокрема, ще не до кінця врегульованими залишаються такі питання:

збалансованості прав і повноважень менеджерів та акціонерів, особливо тих, які володіють контрольним пакетом акцій. Більш детальніше розкриємо існуючі недоліки в акціонерних товариствах за допомогою (табл. 3).

Таблиця 3. Негативні риси акціонерного товариства**

№ з/п	Негативні риси	Характеристика
1	Можливість існування фіктивного акціонерного засновництва	Коли заради вигоди створюються нежиттєздатні господарючі суб'єкти. Засновники роблять широку рекламу, привертаючи гроші як внесок до статутного фонду товариства, піднімають курс акцій і реалізують їх, залишаючи решту акціонерів ні з чим, у тому числі без дивідендів
2	Найдорожча форма підприємницького об'єднання	З погляду непродуктивних затрат, необхідних як для створення, так і забезпечення діяльності його внутрішнього механізму
3	Управління акціонерним товариством є складнішим в порівнянні з управлінням інших суб'єктів господарювання	Органи управління великих акціонерних товариств відрізняються значною інертністю, не завжди можуть вчасно відреагувати на кон'юнктуру ринку, що змінилася. Виконавчий орган, іноді обмежений ухвалами вищестоящих органів, навіть зорієнтувавшись в економічній ситуації, що швидко змінилася, деколи не має можливості законно ухвалити необхідне рішення
4	Контроль за діяльністю акціонерного товариства з боку власників дрібних пакетів акцій часто є неефективним	Дрібні акціонери, знаходячись в різних регіонах держави або навіть в різних частинах земної кулі, у зв'язку з відсутністю єдності і професійних навичок у сфері підприємництва, не можуть реально впливати на діяльність акціонерного товариства, що створює можливість зловживань з боку невеликої групи найманих керівників або власників контрольного пакету акцій. Наділений повноваженнями виконавчий персонал, що часто навіть не входять до складу акціонерів товариства, може бути абсолютно не зацікавленим в успішній діяльності підприємства
5	Можливість спекуляції акціями	Може несприятливо вплинути на діяльність навіть рентабельного підприємства, аж до його краху. Акціонерна спекуляція може привести до втрати майна багатьма учасниками, і зрештою – до небажання великої маси людей довіряти свої гроші акціонерним товариствам.
6	Введення в оману недостовірною інформацією	Часто акціонерів вводять в оману недостовірною інформацією про товариство за допомогою перебільшення перспективи зростання компаній, цінні папери яких пропонуються. Недостовірною інформацією може бути поширена серед широкого кола користувачів мережі найрізноманітнішими способами: розміщена на інформаційних сайтах, електронних дошках оголошень, в інвестиційних форумах, розіслана по електронній пошті
7	Відмінність видів акціонерних товариств	Компанії варіюються від транснаціональних гігантів до невеликих сімейних підприємств. Така відмінність в розмірах і складності організаційної структури компаній створює труднощі у формулюванні універсальних стандартів поведінки для менеджерів всіх акціонерних товариств
8	Формулювання стандартів поведінки директорів відносно схвалюваних ними рішень	Більшість таких рішень є комерційними за своїм характером, і судам буває дуже складно визначити, чи були дані рішення у момент їх ухвалення комерційно безрозсудними і недоцільними. Іноді ухвалені директорами рішення можуть спричинити негативні наслідки для компанії. Проте такі наслідки можуть бути обумовлені рядом чинників, які директори не завжди можуть передбачати у момент ухвалення рішення

**Розроблено на основі [1, 8].

Розкриття сутності та організації складання внутрішньої звітності по різному трактується в багатьох джерелах [2, 3, 5, 12, 13]. Більшість авторів вирішують питання побудови управлінської звітності для потреб функцій управління, контролю та із врахуванням організаційно-технологічних особливості діяльності підприємств. Кравченко Р.С. зазначає: "Кожному акціонеру необхідно отримувати інформацію і мати уявлення про те, як діє його підприємство, якими правами і можливостями він наділений, яким чином можна робити вплив на функціонування компанії. При цьому повинен забезпечуватися доступ до регулярної, надійної і порівнюваної інформації, достатньо детальної, щоб акціонери могли оцінити якість управління, здійснену адміністрацією, і ухвалювати інформовані рішення з питань власності і голосування акціями. Суровий режим розкриття інформації може допомогти в залученні капіталу і підтримці довіри до фондових ринків, а також в поліпшенні розуміння громадськістю структури і діяльності підприємств" [8, с. 6]. Але до сих пір залишається недостатньо розробленим питання звітності, що надається акціонерам, що обумовлює актуальність дослідження проблеми захисту прав акціонерів на інформацію. Вважаємо, що дана проблема є перспективою подальших досліджень.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, концентрацію капіталу можуть забезпечити лише безліч осіб об'єднуючи свою власність; такі особи повинні мати певні права по відношенню до цього капіталу. Створення нової особи замість множинності осіб спричиняє виникнення нового власника замість багатьох власників що об'єднали свій капітал і як наслідок розширення рамок договірних правовідносин та їх переростання в корпоративні правовідносини. Проблеми розвитку корпоративних відносин в сучасних умовах потребує всебічного теоретичного обґрунтування, що зумовлено відмінностями в розмірах і складності структур акціонерних товариств, в ступені залучення і інформованості менеджерів і акціонерів відносно справ товариства, унікальними економічними умовами.

Акціонери для прийняття виважених рішень потребують різних видів інформації, переважна більшість якої формується за допомогою бухгалтерського обліку, зокрема: економічної, технологічної, організаційної, політичної, правової, організаційної, екологічної. У створенні та діяльності акціонерних товариств існують як переваги, так і недоліки. До переваг акціонерних товариств належать: можливість концентрації капіталу, сприяння збільшенню підприємницької активності і припливу капіталу в економіку, обмеження ризику втрати капіталу, незалежність їх діяльності від долі учасників, ідеальна форма участі великої кількості осіб в господарській діяльності, відкритість громадськості, забезпечення контролю мажоритарним акціонерам над більшими обсягами сукупного акціонерного капіталу. До недоліків діяльності акціонерних товариств належать: можливість існування фіктивного акціонерного засновництва, найдорожча форма підприємницького об'єднання, складність управління, неефективний контроль за діяльністю акціонерного товариства з боку власників дрібних пакетів акцій, можливість спекуляції акціями та введення в оману недостовірною інформацією.

Отже, виникає необхідність у розробці та впровадженні загальних вимог до інформації, що повинна надходити акціонерам. Така інформація повинна розкривати якісну оцінку корпоративних характеристик підприємства: структуру власності і корпоративний контроль, прозорість діяльності вищого керівництва і відповідальність перед акціонерами, характер конфліктів корпоративних інтересів, ділову репутацію акціонерного товариства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акционерное общество: история и теория (Диалектика свободы) / Я.И. Функ, В.А. Михальченко, В.В. Хвалей – Мн.: Амалфея, 1999 – 608 с.
2. *Атамас П.Й.* Управлінський облік [Навч. посібник] / П.Й. Атамас. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 438 с.
3. Бухгалтерський управлінський облік [Підручник] / Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Канурна З.Ф. та ін. – Житомир : ПП “Рута”, 2005. – 480 с.
4. *Галаганов В.А.* Акционерное дело [Учебник] / В.А. Галаганов, – М.: Финансы и статистика, 2003. – 544 с.
5. *Голов С.Ф.* Управлінський облік [Підручник] / С.Ф. Голов. – 4-те вид. – К. : Лібра, 2008. – 704 с.
6. *Євтушевська О.В.* Концепції розвитку корпоративних відносин М.Х. Бунге / О.В. Євтушевська // Теоретичні та прикладні питання економіки. 2012. – № 27. – Т. 1. – С. 332-336.
7. *Житний П.Є.* Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація [Монографія] / П.Є. Житний. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 352 с.
8. *Кравченко Р.С.* Корпоративное управление: обеспечение и защита права акционеров на информацию (российский и англо-американский опыт). – М.: Спартак, 2002. – 112 с.
9. *Пилипенко О.І.* Корпоративні права в системі бухгалтерського обліку: теорія, методологія, організація: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / О. І. Пилипенко; Житомир. держ. технол. ун-т. — Житомир, 2010. — 40 с.
10. Про затвердження Принципів корпоративного управління : рішення Державної комісії з цінних паперів № 571 від 11.12.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/document/fpart82/idx82301.htm>
11. *Тарасова О.В.* Проблеми формування капіталу підприємств корпоративного сектору економіки / О.В. Тарасова // Економіка харчової промисловості. – 2011. – № 1 (9). – С. 40-44.
12. Управлінський облік [навч. метод. посібник] / Добровський В. М., Гнилицька Л. В., Коршикова Р.С., Добровський В.М. – К.: КНЕУ, 2003. – 236 с.
13. Управлінський облік: пер. з англ. 5-го канад. вид. / Дон Р. Хенсен, Меріен М. Моувен, Небіл С. Еліас, Девід У. Сєнков. – К. : Міленіум, 2002. – 974 с.
14. *Яковлев В.Ф.* Акционерные обществаобщества – достоинства и опасности / В.Ф. Яковлев // Журнал для акционеров. 2000. – № 8(100). – С. 6.
15. *Dine J.* Company Law / J. Dine. – L.: Macmillan Press Ltd., 1998.

ПЕТРЕНКО Наталія Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри бухгалтерського обліку Житомирського державного технологічного університету.

Стаття надійшла до редакції 13.01.12 р.